

ЛИЧНА ИМЕНА У ДИРЕКТНОМ ОБРАЋАЊУ У ПАРЛАМЕНТАРНОМ ДИСКУРСУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И НОВОГ ЗЕЛАНДА: КОРПУСНО-ПРАГМАТИЧКИ ПРИСТУП

Апстракт: У раду се испитују могућности примјене метода корпусне прагматике у изучавању начина ословљавања у парламентарном дискурсу Босне и Херцеговине и Новог Зеланда. Као извори парламентарног дискурса послужиле су сједнице Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и Представничког дома Новог Зеланда. У раду се разматра употреба личних имена у ословљавању појединаца, док се занемарује употреба титула и замјеница. Резултати истраживања показују сличности и разлике у погледу употребе личних имена у ословљавању, упркос разликама у институционалним нормама између ова два дома. Наиме, фреквентност личних имена у директном обраћању уопште, изузетно је ниска у оба дома, с тим што је нешто већа у Представничком Дому Босне и Херцеговине. Такође, предсједавајући Дома НЗ никада се не обраћа посланицима именом, за разлику од Дома БиХ, гдје је највећи број примјера употребе имена у обраћању уочен код предсједавајућег. Објашњење се покушава пронаћи у прагматичким факторима.

Кључне ријечи: корпусна прагматика, ословљавање, обраћање, парламентарни дискурс, Представнички дом Босне и Херцеговине, Представнички дом Новог Зеланда, лична имена

1. Увод

Начини ословљавања (енг. *terms of address*)² долазе у епицентар друштвено усмјерених изучавања језика објављивањем утицајног рада Брауна и Гилмана *The Pronouns of Power and Solidarity* 1960. године. Истраживања која су услједила (нпр. Ервин-Трип 1967) показала су у којој мјери облици ословљавања зависе од друштвених фактора комуникације. Међутим, велики дио истраживања фокусирао се на замјеничке начине ословљавања,

¹ olja.jojic@ffuis.edu.ba

² На енглеском: *terms of address*. Превод синтагме преузет из Кристал 1998: 246. Као алтернатива овом термину, у раду се користи и термин *обраћање* (в. Бабић 2010).

односно факторе који одређују избор између *ти* и *ви* (такозвани Т-облици и В-облици), док се нешто мањи број радова позабавио употребом номиналних начина ословљавања, који у скорије вријеме привлаче све већу пажњу (нпр. Дики 1997, Рендл-Шорт 2007, Или 2009). Када је у питању употреба личних имена као номиналних начина ословљавања, истраживања се обично фокусирају на факторе који одређују избор личног имена умјесто комбинације титула и презиме. Лична имена нису само средство привлачења адресатове пажње, већ се, захваљујући њиховим перформативним карактеристикама, могу користити и стратешки, у сврхе манипулације већ постојећим или потенцијалним међуљудским односима (в. Блум 1997). Исто тако, познато је да се имена често (зло)употребљавају у политичком дискурсу. Галасински и Сковронек (2001), на примјер, илуструју начине на које се лична и друга имена користе у пољском политичком дискурсу за конструисање идеолошки пожељне стварности. Слично томе, Рендл-Шортова (2007) описује стратешку употребу првенствено личних имена, али и других начина ословљавања, од стране политичара у политичким интервјуима.

По узору на Илијеву (2009), у овом раду разматрамо заступљеност личних имена у у микросистему обраћања у специфичном институционалном окружењу, наиме Представничком дому Босне и Херцеговине и Представничком дому Новог Зеланда. Илијева (2009) се не бави личним именима као обликом обраћања *per se*, већ их успутно спомиње када пореди стратешку употребу термина ословљавања у парламентарном дискурсу шведског парламента *Риксдага* и британског парламента. Ауторка примјећује како је употреба личних имена у шведском парламенту у директном обраћању сасвим уобичајена, што приписује идеологији егалитаризма у шведском друштву (2009: 902, и *насим*). С друге стране, у британском парламенту таква пракса је незамислива. Инспирирани Илијевом, овдје поредимо употребу личних имена у два типски идентична, али нормативно различита окружења. Институционална правила у Дому БиХ (такозвани *Пословник Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине*) регулишу структуру интеракције (на примјер, давање и узимање ријечи, трајање реплике, дискусије, и сл.), али не ограничавају усмјерење интеракције: посланици се могу обратити један другом и председавајућем, наравно чим добију ријеч од њега или његовог замјеника. С друге стране, у Дому НЗ директно обраћање дозвољено је искључиво између председавајућег (такозвани *Speaker of the House*) и посланика, и обратно. Посланик се преко председавајуће обраћа Дому. Директно обраћање колеги посланику представља кршење институционалних правила (такозваних *Standing Orders*).

2. Метод и корпус

У раду се примијењују методе једне нове, хибридне области, наиме корпусне прагматике. Корпусна прагматика комбинује методе прагматике и корпусне лингвистике. Корпуси представљају колекције компјутеризованих текстова, који се пажљиво бирају како би били репрезентативни за одабрану језичку варијанту (Андерсен 2011: 590). Утицај корпуса у изучавању језика је толики да се данас говори о „корпусној револуцији“ (в. Кристал 2003: 448).

Корпуси могу имати облик обичног текста (такозвани *сирови* корпуси), или могу бити анотирани, односно садржавати различите лингвистичке податке (нпр. податке о врстама ријечи којима припада свака ријеч у корпусу, тзв. *part-of-speech tagging* (POS)). По питању величине, корпуси могу бити мали, специјализовани корпуси (садрже испод милион ријечи), или велики општи корпуси, који могу садржавати и до милијарду ријечи. Као што Рулеман и Аијмерова објашњавају (2015: 1-13), методе корпусне лингвистике зависе од величине корпуса, мада се преферира „вертикално“ читање текстова. Вертикално читање врши се уз помоћ софтвера који може идентификовати различите облике лингвистичких информација: податке о релативним фреквенцијама лексема, дистрибуцију у корпусу, податке о колокацијским обрасцима, итд. Најједноставнија претрага јесте такозвана претрага *кључних ријечи у контексту* (енг. KWIC, *key word in context*), или такозвани *приказ конкорданци* (енг. *concordance line display*). С друге стране, квалитативно, прагматичко истраживање заснива се на анализи малог броја текстова, гдје се може извести „хоризонтално“ читање. Корпусна прагматика комбинује хоризонталну, прагматичку анализу са вертикалном, корпусно-лингвистичком анализом. При том, прагматичка анализа подразумијева примјену неке од прагматичких теорија на резултате до којих се дошло вертикалним читањем.

За потребе овог истраживања саставили смо два корпуса говореног језика. Корпус за Представнички дом Босне и Херцеговине (Дом БиХ) обухвата насумице одабране стенограме сједница које су одржане у периоду од 2006. до 2015. године, и могу се наћи на званичној веб-страници Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (www.parlament.ba). Подаци за Представнички дом Новог Зеланда (Дом НЗ) обухватају насумице одабране транскрипте дебата и усмених питања у истом периоду (из такозваног Хансарда, енгл. *Hansard*), а који се такође могу наћи на званичној веб-страници новозеландског парламента (www.parliament.nz). Оба корпуса садрже до пола милиона ријечи, с тим што је корпус за Дом БиХ нешто већи (видјети поднаслов 3.1).

Као софтвер смо користили програм AntConc3.4.3w за оперативни систем *Windows* (www.laurenceanthony.net/software/antconc). У питању је бесплатни програм за анализу текста. Његова велика предност јесте да истраживач сам може да дизајнира свој корпус, и изводи претрагу одабраних језичких израза. Он такође допушта увид у ко-текст, односно цјелокупни транскрипт. Тиме се пренебрегава оно што се често посматра као једна од главних мана корпусне лингвистике, наиме: „језик који се може наћи у конкорданцама више није дискурс, већ деконтекстуализована апстракција. Значење које дјелује релативно јасно у конкорданци често се претвори у нешто сасвим друго када се постави у шири контекст“ (Бејли 2004: 34).³

3. Лична имена

3.1. Процедура и резултати

Као кључне ријечи приликом претраге корпуса користили смо лична имена посланика из Дома БиХ и Дома НЗ. На самом почетку, као један од потенцијалних методолошких проблема предвиђена је разлика у броју посланика у ова два дома. Наиме, Дом БиХ је већи дио Парламентарне скупштине БиХ (други, мањи дом је Дом народа), док је Дом НЗ назив новозеландског парламента (који, уз то, укључује и краљицу Елизабету II). Дом БиХ има 42 члана, док новозеландски Дом броји 121 члана. Како би се превазишао овај проблем, сакупљен је већи број стенограма различитих сазива Дома БиХ, што је резултирало са 74 имена у Дому БиХ, и 121 именом у Дому НЗ. При том, важна напомена јесте да резултати за Дом БиХ не представљају исцрпан приказ употребе личних имена у директном обраћању у цијелој Парламентарној скупштини БиХ, већ само њеном већем дијелу.

Код претраге личних имена у Дому БиХ користили смо вокативни облик имена (И), презимена (П), као и њихову комбинацију (И+П).⁴ Како је вокатив личних имена понекад морфолошки једнак номинативу (нпр. налазимо име Шефик у директном обраћању), то смо у претрагу укључили и номинатив личних имена, па је претрага за Дом БиХ била временски зах-

---

³ “[t]he language we find in a concordance line is no longer discourse, it is a decontextualized abstraction. Meanings that seem to be apparently clear in a concordance line often turn out to be very different when we see it situated in its full context” (Bayley 2004: 34).

⁴ Као двије основне функције вокатива у литератури се спомињу привлачење пажње и обраћање (в. Zwicky 1974). Ове двије функције се још називају и функција идентификовања и експресивна функција (Davies 1986).

тјевнија. Енглески језик свакако не прави ову разлику путем флексије, али је ипак ваљало издвојити лична имена као референтски израз од личних имена у обраћању. Како је иницијална претрага резултирала примјерима комбинација титула или етикета и личних имена, било је неопходно ручно филтрирање резултата. Испод наводимо примјер претраге за кључну ријеч *Lazare* (име посланика Продановића). Као што се може видјети у табели, резултат претраге је вокатив овог имена (Hit 1), односно етикета *kolega* + *Lazare* (Hit 2).⁵ Резултати као што је потоњи искључени су из разматрања.

Табела 1: Конкорданца за ријеч *Lazare*

Concordance hits 2		
Hit	KWIC	File
1.	želi postaviti stvar. Jasno je Lazare da sa Zoranom Stevanovićem načelnikom Zvor	BiH corpus
2.	Međutim moram Vam reći jednu stvar kolega Lazare ideja ne bih je smatrao političkom ove	BiH corpus

У Табели 2 нешто ниже дат је бројчани приказ заступљености личних имена у директном обраћању у ова два дома. Као што се може примијетити, фреквентост имена у директном обраћању у Дому БиХ је 27, а само 7 у Дому НЗ. Фреквентност презимена је још нижа: 5 у Дому БиХ, док нису нађени примјери употребе презимена у директном обраћању у новозеландским подацима. Као што се и очекивало, нисмо нашли примјере употребе И+П у директном обраћању (али, видјети поднаслов 3.3). Наиме, како Звицки објашњава (1974: 789), употреба комбинације И+П као вокатива поприма заповиједнички тон, те звучи превише оштро, за разлику од употребе ове комбинације за упућивање на референта.

Табела 2: Употреба имена (И), презимена (П) и имена+презимена (И+П) у директном обраћању у Дому БиХ и Дому НЗ

Дом	И	П	И+П
Дом БиХ (420,622 ријечи)	27	5	0
Дом НЗ (301,605 ријечи)	7	0	0

⁵ Упркос опцији избора између три „језика“ и два писма, сви стенограми Дома БиХ били су откуцани латиничким писмом. Дијелови стенограма који су послужили за илустрацију у овом раду пренијети су у оригиналу (без икаквих корекција).

3.2. Дискусија

Резултати претраге након филтрирања указују на сличност по питању употребе личних имена у директном обраћању у два дома. Наиме, ниска фреквентност имена, односно презимена, у односу на укупан број ријечи упућује на закључак да је њихова употреба у парламентарном дискурсу у Босни и Херцеговини и Новом Зеланду неуобичајена (потенцијално маркирана). При том се може примијетити да је употреба имена у обраћању ипак нешто заступљенија у Дому БиХ него у Дому НЗ.

У раду који се бави системом ословљавања у америчком друштву, Браун и Фордова износе гледиште да интерпретација употребе личних имена (али и комбинације титуле и презимена) у ословљавању не зависи само од особина говорника (адресанта), односно особина адресата, већ од особина те дијаде (1961: 375). Из тог разлога, резултате претраге разврстали смо у зависности од институционалне улоге и пола говорника и адресата (Табела 3). Као што се може примијетити, у Дому БиХ вокатив имена користе предсједавајући у обраћању посланицима (што је случај у већини примјера, в. ниже), односно посланици у обраћању посланицима.

Табела 3: Имена и презимена у директном обраћању у Дому БиХ у зависности од институционалних улога и пола

Правац обраћања	И	П
ПР/ЗПР у обраћању МП	+	-
ПР/ЗПЕ у обраћању ЖП	+	-
МП у обраћању ПР	-	-
ЖП обраћању ПР	-	-
ЖП у обраћању ЖП	-	-
ЖП у обраћању МП	-	-
МП у обраћању ЖП	+	-
МП у обраћању МП	+	+

*ПР– предсједавајући, ЗПР– замјеник предсједавајућег, ЖП- посланица/заступница, МП- посланик/заступник

С друге стране, у Дому НЗ, име се користило у директном обраћању искључиво између посланика. Како бисмо илустровали разлике у интеракцији између предсједавајућег и посланика у два дома, испод наводимо два примјера. Први представља дио интеракције између посланика и предсједавајућег Дома БиХ, а други Дома НЗ:

(1) BERIZ BELKIĆ: Slavko Jovičić, proradila tehnika. Izvoli, Slavko.

SLAVKO SLAVUJ JOVIČIĆ: Hvala lijepo, gospodine predsjedavajući. (Sjednica Predstavničkog doma, 28.7.2010)

(2) Hon Winston Peters: I raise a point of order, Mr Speaker. My point of order is that he is not answering the question. My real point is—

Mr SPEAKER : Order! [Interruption] Order! [Interruption] Order! The member, when I rise to my feet, should resume his seat immediately. That question, again, was addressed. If the member wants a further supplementary question, then he should ask it. (Questions for Oral Answer, House of Representatives of NZ, 20/05/2015)

[Уважени посланик Винстон Петерс: Улажем приговор, господине председавајући. Приговор се односи на чињеницу да он избјегава да одговори на постављено питање. Моја главна замјерка односи се на ...

Председавајући: Тишина! (прекид) Тишина! (прекид) Тишина! Када ја устанем, посланик ће смјеста сјести. Као што сам већ рекао, већ смо одлучили о том приговору. Уколико посланик жели да постави додатно питање, онда то треба и да учини.] (Усмена питања, Представнички дом Новог Зеланда, 20.5.2015)

У примјеру (1), након што је прозвао посланика Јовичића (о давању ријечи в. секцију 3.3), председавајући Дома БиХ даје му ријеч вокативом имена, што се сматра обликом неформалног обраћања појединцу (в. Бабић 2010). Како нас је интересовало да ли овакав начин обраћања посланицима представља норму у овом дому, анализирали смо примјере које смо добили претрагом корпуса. Утврђено је да се исти председавајући посланицима обраћа вокативом имена у више од 60% примјера. Такође, уочено је да се још два председавајућа понекад обраћају посланицима именом, додуше изузетно ријетко (у три примјера). Из тог разлога, не може се тврдити да обраћање вокативом имена од стране председавајућег у овом дому представља социolingвистичку норму. У случају председавајућег Белкића, може се тврдити да овај говорник преноси норму свакодневне интеракције у институционални контекст. Тим прије што употребу вокатива имена код њега често прати употреба замјенице за друго лице једнине, *ти* (имплицитно или експлицитно) у обраћању адресатима. Посланик Јовичић, с друге стране, захваљује председавајућем на датој ријечи употребом етикете *господине* и институционалне титуле *председавајући*, што указује на потенцијално статусно диференцирање између посланика и председавајућег у овом дому, будући да у интеракцији између њих не постоји реципроцитет (в. Браун и Гилман 1960, Браун и Форд 1961). С друге стране, као што се може видјети у примјеру (), посланик Петерс, председавајућем се обраћа употребом институционалне титуле *Mr Speaker*.⁶ Председавајући, се, с друге стране, посланику обраћа у трећем лицу једнине, користећи неутралну титулу *посланик*, односно замје-

---

⁶ У случају женског председавајућег употребљава се титула *Madam Speaker*.

ницу он.⁷ Иако је функција употребе трећег лица једнине у овом примјеру постизање дискурсне дистанце (в. Или 2009: 292) у једној конфликтној ситуацији након које је услиједило избацивање посланика из сале, (индиректно) обраћање у трећем лицу једнине сасвим је уобичајено у новозеландском парламентарном дискурсу, мада то не значи да се не могу наћи и примјери гдје предједавајући употребљава замјеницу другог лица једнине у обраћању посланику, као и обратно. Употреба личног имена у обраћању посланицима готово је незамислива, што најбоље показују резултати корпусне претраге.

Као што је већ напоменуто, у Дому БиХ употреба имена у директном обраћању приписује се предједавајућем у највећем броју случајева. Када је у питању употреба имена у директном обраћању између самих посланика, може се примијетити да је у највећем број случајева адресант старији од адресата. При том, употреби имена у обраћању другом посланику најприје претходи употреба комбинације титула + презиме. Овакав прелаз (енг. *switch*) са једног термина обраћања на други у литератури се приписује различитим стратешким циљевима (намјерама) говорника, који су контекстуално условљени (в. нпр. Томас 1995: 152, и *насим*). У примјеру (), старији посланик Изетбеговић обраћа се млађем посланику Бећировићу најприје индиректно, комбинацијом етикете и презимена, да би нешто ниже, у моменту када настоји да ублажи ригидан став саговорника који је резултат говорникове претходне критике адресатовог приједлога (напада на адресатов институционални образ (енг. *institutional face*)), стратешки прешао на име. С друге стране, у одговору, посланик Бећировић обраћа се саговорнику у трећем лицу једнине, употребом етикете *колега* + презиме. Непостојање реципроцитета у овом примјеру може се приписати жељи да се очува социјална дистанца. Наиме, у британском парламенту позната је пракса обраћања у трећем лицу једнине (што представља стандард у обраћању у овом парламенту); сматра се да ова пракса говорнику пружа већу слободу у дискусијама, јер треће лице једнине омогућава чување институционалне дистанце (в. Или 2009: 896).

() BAKIR IZETBEGOVIĆ: Dakle, gospodinu Bećiroviću, bio je normalno tekst rezolucije, to je taj tekst sveobuhvatan i kompletan koji je usvojen u EU, u Parlamentu EU. Dakle, mi smo htjeli taj identičan tekst ovdje da usvojimo. A to što stoje žrtve iza teksta ove rezolucije je dobra stvar, ali im treba pomoći da imaju stilski i lektorski dobar tekst, Denise. Mislim, zaslužuju to, ova stvar to zaslužuje. [...]

DENIS BEĆIROVIĆ: Ja želim samo reći kolegi Izetbegoviću da ne postoji tekst rezolucije koji neko može napraviti, a da istovremeno neki od poslanika ovdje, pogotovo od iskusnijih poslanika, svaku riječ promijeni da se

---

⁷ Историјски посматрано, овакав институционални систем обраћања наслијеђен је из енглеског парламента.

nešto malo drugačije govori. A ovdje, podsjećam, bitna je suština. [...] (Сједница Представничког дома БиХ, 24.10.2010)

У Дому НЗ не налазимо примјере преласка на име са неког другог начина обраћања између посланика. Међутим, налазимо примјер који се може сматрати сличним претходном, јер се и овдје могу уочити елементи стратешког планирања. Наиме, Томасова објашњава да свако одступање од социолингвистичке норме (која је обавезујућа и није предмет личног избора), представља предмет прагматичког интересовања, будући да се одступање може приписати намјерама говорника да промијени неку компоненту друштвеног односа (1995: 152). У примјеру (), премијер Новог Зеланда, приликом обраћања вођи опозиције, прелази са формалног индиректног обраћања (господин Литл), односно замјенице у трећем лицу једнине, на име, у директном. Уз то, премијер користи супстандардни облик *ain't*, којом мијења ниво формалности и смањује степен социјалне дистанце између себе и саговорника. Стратешки циљ (намјера говорника) јесте напад на негативни образ саговорника. У питању је стратегија минимизирања моћи (енг. *Minimize H's Power*, в. Лакенихт 1980: 658, и *насим*) предводника опозиције, лишавањем адекватног термина обраћања:

() Rt Hon JOHN KEY : We have not broken our promise. What we have done is ensure that there will be more money for biosecurity. Mr Little can spend all his time in question time asking these questions if he wants, but the real question is: will he get back on side with his caucus who now hate him because he is polling 25 percent because he wants to means test New Zealand superannuation? It ain't going well, Andrew. (Questions for oral answer, House of Representatives of NZ, 26/05/2015)

[Уважени (премијер) Џон Кеј: Нисмо погазили обећање. Нешто ипак јесмо учинили: обезбиједили смо више новца за биобезбједност. Господин Литл слободно може траћити сопствено вријеме док трају посланичка питања постављањем оваквих питања. Право питање које треба поставити, међутим, јесте: хоће ли се успјети додворити свом клубу који га сада мрзи јер је спао на 25% подршке зато што тражи истрагу по питању додјеле пензија на Новом Зеланду? Слабо ти то нешто иде, Ендру.] (Усмена питања, Представнички дом Новог Зеланда, 26.5.2015)

Када је у питању фреквентност вокатива презимена у парламентарном дискурсу Дома БиХ, изузетно ниска фреквености упућује на претпоставку да је његова употреба у овом окружењу маркирана. У НЗ Дому не налазимо примјере вокативне употребе презимена, док у Дому БиХ налазимо само 5 примјера. Као што се може примјетити у (), посланик Бојић обраћа се адресату у другом лицу једнине, употребом вокатива презимена, који овдје служи за изражавање нетрпељивости према адресату, односно напада

на његов позитивни образ, којом се саговорнику ставља до знања да није прихваћен у неком сегменту (подстратегија *convey that H is not liked*, в. Лахенихт 1980). У питању је експресивна функција вокатива, којом се изражавају ставови говорника према адресату (в. Дејвис 1986: 93).⁸

() BORISLAV BOJIĆ: Slušaj Kalabiću, ti si, nemoj da te kvalifikujem jer ako te ja budem kvalifikovao biće to vrlo ružno i rogoгато, a pošto već imam jednu opomenu vjerovatno bi dobio odma drugu, jer ne vjerujem da je iko još dobio opomenu u ovom Parlamentu. [...] (Сједница Представничког дома БиХ, 3.7.2014)

3.1.3. Давање ријечи

Једна од основних дужности предсједавајућег јесте давање ријечи учесницима у расправи. Давање ријечи не може поистовијети са обраћањем; међутим, ипак се у институционалном окружењу и овдје јавља избор између више опција, а једна од тих опција јесте употреба личног имена. Занимало нас је да ли се могу повући одређене паралеле између два дома и по овом питању. Испод најприје наводимо примјер из Дома БиХ, гдје је, како показује корусна претрага, најчешћи начина давања ријечи комбинација детерминатива *уважени*, институционалне титуле *посланик* и имена и презимена:

() MILORAD ŽIVKOVIĆ: [...] Uvaženi poslanik Remzija Kadrić, replika. Izvolite. (Сједница Представничког дома БиХ, 7.12.2009)

У Дому НЗ корпусна претрага није искристалисала јасне начине давања ријечи, па би то могла бити тема неког будућег рада. По питању имена, квантитативни резултати показују да се ова комбинација јавила 36 пута у Дому БиХ, а три пута мање (12 примјера) у Дому НЗ.

() DENIS BEĆIROVIĆ: Riječ ima Milica Marković, replika. Izvolite. (Сједница Представничког дома БиХ, 7.10.2013)

() Mr SPEAKER: Supplementary question, Andrew Little. (Questions for Oral Answer, House of Representatives of NZ, 23/09/2015)

[Предсједавајући: Допунско питање, Ендрју Литл.] (Усмена питања, Представнички дом Новог Зеланда, 23.9.2015)

---

⁸ Бејли наводи готово идентичан примјер у италијанском парламенту, који описује као „агресиван али испразан“ (Бејли 2006: 15).

4. Закључак

Употреба метода корпусне прагматике у овом раду показала се као адекватна у односу на постављене циљеве. Истраживање које је спроведено упућује на закључак да се најефикаснија истраживања овог типа могу вршити на језичким изразима које одликује краткоћа форме, при чему листа израза мора бити унапријед јасно прецизирана. Правци будућег истраживања могли би се кретати ка испитивању и поређењу цјелокупног система оловљавања у оба дома, који би обухватио и прономиналне форме обраћања, али и титуле и сл.

Код примјене метода квантитативне лингвистике, ипак, потребан је опрез. Наиме, квантитативна претрага корпуса може указати на опште тенденције, али ипак није довољна сама по себи. У овом истраживању, на примјер, бројчани подаци о заступљености имена могу само упутити на општи закључак да је употреба личних имена у директном обраћању у Дому БиХ и Дому НЗ неуобичајена. Ипак, то аутоматски не подразумијева маркираност, нити нужно постојање стратешких циљева (намјера) говорника иза сваког обраћања именом у ова дома. На примјер, квалитативна анализа података показала је да код неких говорника употреба имена у обраћању може бити елеменат личног конверзационог стила. Из овог разлога, неопходна је комбинација метода корпусне лингвистике са дескриптивно-аналитичким методама других лингвистичких дисциплина (овдје прагматике/социолингвистике).

Литература

- Андерсен (2011): G. Andersen, Corpus-based pragmatics I: qualitative studies, у W. Bublitz, A.H. Jucker, K. P. Schneider (ред.), *Foundations of Pragmatics*, Berlin/Boston: Mouton de Gruyter, 587-627.
- Бабић (2010): М. Бабић, Обраћање као примарна функција вокатив, *Радови Филозофског факултета XII/1*, Пале, 325–338.
- Бејли (2004): P. Bayley, The whys and wherefores of analysing parliamentary discourse, у P. Bayley (ред.), *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse*, Amsterdam/Philadelphia: 45-86.
- Блум (1997): S.D. Blum. Naming practices and the power of words in China. *Language in Society*, 26, 357-379.
- Браун, Гилман 1960: R. Brown, A. Gilman. The pronouns of power and solidarity, у T. A. Sebeok (ред.), *Style in language*, London: Wiley & Sons, 253-276.

- Браун, Форд (1961): R. Brown, M. Ford, Address in American English. *Journal of Abnormal and Social Psychology* 62, 375-385.
- Галасински, Скворнек (2001): Д. Galasinski, K. Skowronek, Naming the nation: acritical analysis of names in Polish political discourse. *Political Communication*, 18 (1), 51–66.
- Дејвис (1986): E. Davies, English vocatives: a look at their function and form, *Studia Anglistica Posnaniensia* 19, 91–106.
- Дики (1997): E. Dickey, Forms of Address and Terms of Reference, *Journal of Linguistics*, 33: 255-74.
- Ервин-Трип (1967): S. Ervin-Tripp. *Sociolinguistics*. Working Paper No. 3, Language Behavior Research Laboratory, Berkeley, California.
- Звицки (1974): А. М. Zwicky, Hey, Whatsyourname!, у М. W. La Galy, R. A. Fox, А. Bruck (ред.), *Papers from the Tenth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, Chicago: Chicago Linguistic Society, 787-801.
- Или (2009): С. Ilie, Strategic uses of parliamentary forms of address: The case of the U.K. Parliament and the Swedish Riksdag, *Journal of Pragmatics* 42, 885-911.
- Кристал 1998²: D. Kristal, *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*, Beograd: Nolit.
- Кристал (2003), D. Crystal, *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*, Cambridge: CUP.
- Лакенихт (1980), L.G. Lachenicht, Aggravating language a study of abusive and insulting language, *International Journal of Human Communication* 13 (4): 607-687.
- Рендл-Шорт (2007): J. Rendle-Short, “Catherine, you’re wasting your time”: Address terms within the Australian political interview, *Journal of Pragmatics* 39, 1503–1525.
- Рулеман, Ајјмер (2015): К. Aijmer, C. Ruhlemann, Corpus pragmatics: laying the foundation, у К. Aijmer, C. Ruhlemann (ред.), *Corpus Pragmatics, A Handbook*, Cambridge: CUP, 1-26.
- Томас (1995): J. Thomas, *Meaning in Interaction. An Introduction to Pragmatics*, London/New York: Routledge.

Olja R. Jojić

PERSONAL NAMES IN DIRECT ADDRESS IN THE
PARLIAMETARY DISCOURSE OF BOSNIA AND
HERZEGOVINA AND NEW ZEALAND: CORPUS-PRAGMATIC
APPROACH

Summary

Abstract: The paper reports on the (dis)advantages of applying corpus pragmatics methodology in comparative research of terms of address in parliamentary discourse of Bosnia and Herzegovina and New Zealand. As sources of parliamentary discourse we use the transcripts of the sessions of the House of Representatives of Bosnia and Herzegovina and House of Representatives of New Zealand. The paper discusses the use of personal names in addressing individuals, while it disregards the use of titles and pronominal forms of address. The results show both similarities and differences in the use of names in address, despite differences in the institutional norms in these two houses. Namely, the frequency of personal names in both houses is extremely low; however, it is higher in the House of BiH than in the House of NZ. Furthermore, the Speaker of the House of NZ never addresses MPs by using their name, unlike in the House of BiH, where it was the Speaker who used names in direct address most frequently. The explanation is attributed to pragmatic factors.